

Зміст

<i>Вступ</i>	9
 <i>Частина I. Початок зворотного відліку</i>	
1945. Коли дощить, нема з ким і поговорити	21
1952. Уся його п'ятьма	28
1956. Хотіла б я побачити, як ростуть хлопчики	42
1960. Горезвісний центр проституції	52
1961. Безсоромно, заради втіхи і грошей	58
1962. Очманілий від цілого огрому всячини	65
 <i>Частина II. Детонація</i>	
1962. Більше, ніж Beatles	71
1962. Шон Коннері (1930–2020)	80
1963. У цьому вереску є істина	87
1964. Єн Флемінг (1908–1964)	93
1964. Фільм про чотирьох патлатих бовдурів	101
1965. Через це він втратив би багато іншого	108
1965. Гірший за «Джеймса Бонда»	116
1965. Більше, ніж сукупність частин	122
1965. Чого тільки не зробиш заради Англії	125
1967. Про що він хотів сказати?	132

1967. Більше за реальність	140
1967. 007 (Shanty Town)	151
1967. Веллс намагається заволодіти його розумом через магію вуду	158
1968. На берегах річки Ганг	167
1968. Йоко і Біллі	181
1969. Джон, Пол і Джеймс одружуються	191
1969. Зачіска Джорджа Лезенбі	199
1969. Смерть Пола	208

Частина III. Наслідки

1970. Відповідь: ні	215
1970. Mother / Love	220
1970. Найкраще	228
1970. Філ і Аллен	235
1971. Заперечувати, що хочеш кохання	242
1973. Крістофер Лі (1922–2015)	247
1973. Проблема у Бонді	255
1974. У матеріальному світі	266
1977. Ризикувати життям заради розваги публіки	280
1980. Ніщо	288
1980. Джон Леннон (1940–1980)	293
1981. Для справжнього митця його життя і є мистецтво	305

Частина IV. Подорослішай, 007

1983. Символ справжньої цінності для країн вільного світу	315
--	-----

1984. Макка травку полюбляє й пальці вгору задирає	322
1995. Занадто весело	333
1999. Дезмонд Ллевелін (1914–1999)	343
2001. Джордж Гаррісон (1943–2001)	349
2002. Доля пікселів	356
2008. Смерть Стробері Філдс	364
2012. Червона нитка призначення	371
2015. Яке у світі нове зло?	383
2021. Час помирати	395
2021. Рінго і Пол	404
2022. Джеймс Бонд повернеться	413
 <i>Бібліографія</i>	 426
<i>Подяки</i>	430
<i>Примітки</i>	432

1970

Mother / Love

У 1970-му Джон Леннон дав велике інтерв'ю Янну Веннеру, співзасновнику і видавцю журналу Rolling Stone. Він розмірковував, з якої пісні «Plastic Ono Band», майбутнього сольного альбому після розпаду Beatles, зробити сингл. Що обрати — «Mother», моторошну пісню про покинуту дитину, чи «Love», романтичну баладу на фортепіано?

То було найскандальніше інтерв'ю Леннона, записане одразу після розпаду Beatles, коли Леннон активно проходив терапію первинного крику. Це непростий різновид травмотерапії, який розробив американський психотерапевт Артур Янов. Він ґрунтується на постулаті, що до неврозів призводить травма, отримана у дитинстві, а для того, щоб зцілитися, пацієнт має заново пережити ці випадки. На переконання Янова, крик дає пацієнтові змогу вповні висловити і прийняти свій біль. Янов пояснює: «Багато хто звертається до психоаналізу, бо хоче зміцнити захисні механізми. Ми ж намагаємося їх демонтувати, щоб людина повернулася до своїх почуттів і знову віднайшла якусь частину самої себе»¹⁵⁹. Янов нехтував думкою, що розмовна терапія здатна дістатися коріння глибинної травми, як вважали психоаналітики, послідовники Фрейда. Він вважав крик значно прямолінійнішим, потужнішим і ефективнішим прийомом.

Під час лікування Леннона Янов застосовував терапію первинного крику, щоб повернути його у раннє дитинство і відв'язати від усіх прив'язаностей, які у нього з'явилися з плином життя. З цього процесу постала пісня «God» з альбому

«Plastic Ono Band». Леннон починає заперечувати низку систем вірувань, зокрема магію і Біблію. Потім заперечує віру у впливових постатей, як-от Ісус і Кеннеді, та навіть своїх кумирів — Елвіса і Ділана. Пісня набирає обертів аж до епатажної розв'язки, коли Леннон оголошує: «Я не вірю у Beatles!» — неабияке блюзнірство й шок і тоді, і тепер. Леннон знецінив усі свої досягнення.

Відокремлення Леннона від усіх прив'язаностей мало недолік: він психологічно відокремився від друзів, рідних і кола підтримки саме тоді, коли найбільше їх потребував. У терапії первинного крику Янова людина постає окремою особистістю — наприкінці ХХ століття цю концепцію загалом не піддавали сумніву, але нині її складно підтримувати. Через це Янов хотів займатися з Ленноном окремо від Оно: щоб психологічно відокремити від її впливу. Це призвело до суперечок між Оно і Яновим. Оно багато років залучала крик до творчої праці, тож не прийшла від нього у такий захват, як Джон. Леннон захоплено розповідав, що терапія навчила його плакати. Оно ж вважала, що жінки цілком здатні плакати і не потребують цього вчитись в авторитетного чоловіка, як-от Янов.

Через кілька місяців Леннон покинув терапію — і даремно, на думку Янова. Перший етап роботи вони виконали, Леннона розібрали на частини, але не встигли зібрати назад і повернути на місце різні складові його життя. Згодом Янов сказав про Леннона й Оно: «Вони припинили терапію, не встигли ми розпочати. Тільки взялися до справи. Відкрили його, а зібрати докупи не встигли»¹⁶⁰.

Альбом «Plastic Ono Band», який постав унаслідок терапії, моторошно слухати. Починається він з потенційного синглу «Mother», а завершується короткою композицією «My Mummy's Dead» у стилі дитячої пісеньки. Чимало критиків вважає «Plastic Ono Band» найкращим сольним альбомом Леннона, та навіть шанувальники погоджуються, що нечасто вирішують його послухати. Леннон завжди писав

пісні про свої почуття («Help!», «In My Life», «Strawberry Fields Forever»), але зазвичай йому вдавалося зробити особисті переживання досяжними для всіх. Про нову збірку пісень такого не можна сказати. Як і «The Ballad of John and Yoko», вони були про нього і більше ні про кого. Ці пісні розраховані на те, що слухачі так захоплюватимуться Джоном Ленноном, як він сам.

Отож інтерв'ю з Веннером змальовує Леннона у вкрай специфічний час, коли він був у крихкому і неврівноваженому психологічному стані. Це інтерв'ю надрукували частинами у Rolling Stone, а потім Веннер перевидав у форматі книжки під назвою «Леннон пам'ятає» — без його згоди. Воно неабияк позначилося на сприйнятті Леннона критиками рок-музики 1970-х і надалі — як неврівноваженого, але блискучого й емоційно щирого митця, який віддано і сміливо каже правду. Проте у XXI столітті на нього дивляться уже не так схвально.

У книжці «Леннон пам'ятає» історію Beatles зображено не як наслідок зустрічі рідкісної компанії виняткових людей, які створили «ідеальний шторм» художнього і комерційного успіху. Зате Леннон стверджує, що він — геній творчості, а всі інші учасники цієї історії — пройдисвіти або лицеміри, які нажилися на його таланті. Коли Веннер прямо запитав: «Ви вважаєте себе генієм?», Леннон відповів: «Так. Якщо геній існує, це я». Як єдиний геній в історії Beatles, Леннон сердився, коли тих, хто йому допоміг побудувати кар'єру, відзначали або хвалили. «Терпіти не можу цю ілюзію, буцімто Джордж Мартін, Браян Епстайн, Дік Лестер та інші щось з нас зліпили. Це ми досі творимо»¹⁶¹. Його гнів зачепив і людей, які працювали з Beatles за лаштунками. «Багато хто — Дік Джеймс, Дерек Тейлорс, Пітер Браун — усі вони, знаєте, вважають себе Beatles, і Ніл [Аспіналл], і всі. Та пішли вони, от що я скажу. Пропрацювавши з генієм десять-п'ятнадцять років, самі себе починають вважати такими. Але це неправда»¹⁶². Ділові люди, як-от «Дік Джеймс і всі решта, — казав

Леннон, — вважають мене якимось щасливцем, дружба-ном Пола абощо. Які вони, бляха, дурні. І гадки не мають»¹⁶³.

До товаришів по гурту Леннон був анітрохи не добрішим. «Я вирішив, що мені остогидло читати, буцімто Пол — музикант, Джордж — філософ, ну а я тоді, цікаво, хто?»¹⁶⁴. Про Гаррісона Леннон сказав таке: «Коли він тільки з'явився, мені не було до нього діла. Він скрізь за мною вештався, ніби якась, курва, дитина. Ніколи не відходив. Я витратив не один рік, щоб змінити про нього думку, щоб почати ставитись як до рівного абощо <...> Він не той, чиї платівки я купував би»¹⁶⁵. Леннон відверто називає Гаррісона менш талановитим від себе. Оно також критикує Гаррісона: порівнює його релігійну віру з розповіданням дітям, що Санта-Клаус існує. Можна подумати, ніби тогочасний інтелектуалізований нігілізм їхнього подружжя — якась найвища істина. Леннон без упину обзиває Пола банальним лицеміром, чиї альбоми — «непотріб», так само й Міка Джаггера, який без кінця краде у Леннона ідеї. Лише Рінго втік неушкодженим.

Леннон вважав тільки Йоко рівною своєму таланту. Він вважав її майбутнім музики, а пісню «Don't Worry Kyoko» — «не менш важливою від усієї творчості [Beatles]»¹⁶⁶. Вихваляв Леннон і її експериментальні фільми. «“Сідниці” Йоко <...> не менш важливі від “Сержанта Пеппера”», — наполягав він¹⁶⁷. Згідно з описом на IMDb.com, 80-хвилинна стрічка Оно «Фільм № 4 (Сідниці)» «складається виключно з великих планів сідниць відомих людей. Цим фільмом Оно мала на меті закликати до діалогу про мир у світі». Можливо, він випередив свій час. У сатиричному фільмі Майка Джаджа «Ідіократія» (2006) населення світу за п'ятсот років відкотилося у розвитку до стану ідіотів. Там надзвичайно популярний фільм про людські сідниці, підозріло схожі на зад Оно.

Сучасній людині Леннон з інтерв'ю Веннера видається уже не генієм-правдорубом, якого побачили рок-журналісти 1970-х, а відірваним від реальності жорстоким нарцисом. І хоча тоді Леннон стверджував, що припинив вживати